

Blad

voor Groningen - Nr. 40 - augustus/september 2024

Laatste interview met Matthijs Røling

Het einde van de ZomerJazzFietsTour

Binnenkijken in Oostwold

Van Sarabos naar de Peebos

Drewes Wildeman

Het Kapiteinshuis in Pekela

Rombout Verhulst in Midwolde en Stedum

BLAD is een tweemaandelijks magazine over cultuur, eten & drinken, historie, natuur, recreëren, sport, taal, wonen en meer in de provincie Groningen

ISBN 978-90-75402-16-2

9 789075 402162 >

Losse nummers
€ 6,95

ZomerJazzFietsTour

fietstocht voor avontuurlijke oren

Nog geen jaar woonde ik in de provincie Groningen toen ik las over een evenement met de wonderlijke naam ZJFT, vervolgens nieuwsgierig een passe-partout kocht en korte tijd later fietsend op weg ging naar Maarhuizen. De wind, een trouwe metgezel op het Groninger land, blies een partij mee. Regen, wolken en zon vormden met het prachtige landschap van het Reitdiepdal een soort rode loper op weg naar het ZJFT openingsconcert.

T Ria Prins-Snoek **F** Mark Tuinstra, Willem Schwertmann, Zoltan Acs en Evelien Brak

Hoewel ik ruim op tijd was, kreeg ik nog net één van de laatste lege stoelen te pakken in de boerenschuur waar het welkom bestond uit thee/koffie en taart, de geur van stro en een

Elk jaar weer een nieuw T-shirt van ZJFT

opgetogen sfeer van honderden mensen die in afwachting waren van de spannende tonen van de jazzband die zich onder de balken van de schuur opmaakte voor de eerste verpletterende klanken. Al snel kreeg ik door dat ik ergens terecht gekomen was waarvan ik de grootsheid niet had kunnen vermoeden. En de schuur stroomde nog veel voller met enthousiaste mensen die vol verwachting hongerden naar ... ja naar wat eigenlijk? Naar de 37e editie van een fenomeen: de ZJFT!

De ZomerJazzFietsTour is een fietstocht die de schoonheid van het Reitdiepdal combineert met improvisatie jazz die een uitdaging vormt voor avontuurlijke oren. Bijzonder is bovendien dat de improviserende muzikanten zich mede door de pittoreske locaties en de enthousiaste

bezoekers laten inspireren tot muziek die uniek en eenmalig is. Bij veel musici is de ZJFT geliefd vanwege de locaties en de nabijheid van het publiek. En vooral buitenlandse musici vinden het opmerkelijk dat dit publiek fietsend van concert naar concert gaat.

Begin en groei van de ZJFT

In de tachtiger jaren van de twintigste eeuw begonnen lokale culturele commissies in Groningse dorpen activiteiten te organiseren in historische kerkjes.

De in Garnwerd woonachtige Suzanne Rohde kwam in 1987 met het idee van een fietstocht van dorp naar dorp met concertjes onderweg. Als liefhebber van improvisatie jazz benaderde zij de Culturele Commissies van Oostum, Niehove en Garnwerd om het festival te organiseren. Daarop werd de Stichting Jazz Groningen benaderd voor ondersteuning. Jo Willems was coördinator van de Stichting en gezamenlijk gingen ze de uitdaging aan. Onder de vleugels van deze Stichting werd met een groot aantal enthousiaste vrijwilligers van lokale culturele commissies de eerste ZomerJazzFietsTour georganiseerd op zaterdag 29 augustus 1987 langs de kerken van acht dorpen: Garnwerd, Feerwerd, Ezinge, Oostum, Franssum, Niehove, Aduard en Wehe den Hoorn. Rondom de kerken zorgden dorpsbewoners gastvrij voor hapjes en drankjes.

In Garnwerd kwam er een tent voor avondop-tredens en een feest ter afsluiting van de ZJFT. Jo Willems, zakelijk leider ZJFT: 'Er waren tien concerten en 500 toeschouwers, het regende en het was spannend want we wisten niet hoe het uit zou pakken.'

Vanaf het begin werd avontuurlijk geprogrammeerd: niet de mainstream jazz maar improvisatie jazz. Dit was de wens van zowel de organisatie in Garnwerd als de Stichting Jazz Groningen.

Vanaf het derde jaar kreeg de ZJFT een eigen organisatie en groeide het evenement tot er in 2023 op 24 speelplekken 29 concerten gegeven werden voor 1400 bezoekers. Volgens Jo Willems werd het succes gevormd door 'de combinatie van een fietstour, een spannend dagje uit met muziek waarvoor je je oren open moet zetten. En omdat mensen in de kerk zo dicht bij de muzikanten zitten en zien wat de muzikanten doen, blijven ze het hele concert luisteren

terwijl ze wellicht thuis de radio eerder uit zouden zetten bij zulke muziek. Wanneer de mensen het programma bekijken, denk ik dat 80% niet weet wat er speelt maar wel het idee heeft dat het avontuurlijke muziek is. Een heel duidelijke signatuur van de ZJFT en dat is ook ons bestaansrecht. We zijn eigenlijk het enige festival in Europa dat deze muziek programmeert. Daarom wordt er financiële steun verleend door het landelijke Fonds Podiumkunsten'.

Er zijn dit jaar 1400 kaarten beschikbaar en zoals gebruikelijk krijgen jongeren onder 16 jaar korting. Er wordt landelijk bekendheid gegeven aan de ZJFT, o.a. bij het North Sea Jazz Festival. Ongeveer 50% van de bezoekers komt uit het noorden. De overige bezoekers komen uit de rest van Nederland en ongeveer 10% komt uit Duitsland. Het zijn mensen van verschillende leeftijden en bijna alle bezoekers komen ook daadwerkelijk op de fiets. Daarom zorgt de organisatie ook voor een fietsenmaker die bij fietspech de bezoekers te hulp schiet.

Bicycle Repair Man

Martin Been is de rijdende fietsenmaker van de ZJFT. Hij woont in Oost-Groningen en houdt zich o.a. bezig met decorbouw voor culturele producties in Groningen. Daar is creativiteit en technische handigheid voor nodig en dat is precies waar self-made man Martin goed in is. Vijftien jaar geleden raakte hij betrokken bij de ZJFT via vriend Marcel Roelof, programmeur van de ZJFT. Technisch kunstenaar Martin werd de rijdende fietsenmaker en kreeg al snel de bijnaam Bicycle Repair Man, een verwijzing naar de Bicycle Repair Man uit het Flying Circus van Monthy Pyton.

Martin heeft van alles meegemaakt. Zoals ver-

Op de fiets naar Feerwerd

Martin Been in zijn werkplaats

Fietsen bij het kerkje van Leegkerk.

liefde stelletjes die met de sturen in elkaar ten val kwamen en hem belden om de verbogen trappers en sturen weer recht te buigen. Of de man die met zijn fiets ten val kwam en een sleutelbeen brak. Martin bracht de man en zijn vrouw mét hun fietsen naar het ziekenhuis in Groningen.

Er waren zo'n 120 leuke banden. Martin verwisselt dan de binnenband want een band plakken is te tijdrovend. Bij sommige ingewikkelde e-bikes raakt de elektronica ontregeld bij het verwisselen van een band. In zo'n geval en in alle andere gevallen waarbij reparatie niet kan, brengt Martin de fietser naar een fietsenverhuurder in Garnwerd. De kosten van de reparaties zijn voor rekening van de ZJFT. Het levert Martin dankbare reacties op. Maar hij gaat nooit 's avonds naar het ZJFT slotfeest in de tent van Garnwerd want hij vermoedt dat hij dan van allerlei kanten bier aangeboden zal krijgen. Martin zwaait wat af tijdens zo'n dag want fietsers herkennen hem

Courtois, Erdman en Fincker in de kerk van Aduard.

van voorgaande jaren. Als Bicycle Repair Man is hij in zijn element.

Muzikanten uit de hele wereld

Aanvankelijk traden er vooral musici op uit het noorden maar al in het tweede jaar werden twee grote internationale acts geboekt. Toen in het vijfde jaar de British Council (Brits cultureel instituut) als medeproducent optrad, kwam er een grote groep Britse musici op het festival optreden. Daar waren muzikanten bij van wereldfaam zoals de avant-garde gitarist Derek Bailey en drummer Tony Oxley. Vanaf dat jaar kwam het festival met een internationaal gezelschap waaronder grote namen op het gebied van impro jazz. Al snel groeide het evenement naar meer dan 1000 bezoekers. Sinds 2023 spelen er ook studenten van het Prins Claus Conservatorium op dit festival waar aanstormend jong talent een kans krijgt.

De locatie heeft invloed op de muziek. Er zijn kerkjes waar de uitstekende akoestiek het mogelijk maakt om zonder versterking te spelen. Een muzikant heeft eens het geluid van duidelijk hoorbaar loeiende koeien mee laten klinken in de muziek. Ook is er een wisselwerking met het publiek dat dichtbij zit. Zo speelt de omgeving mee in de muziek.

Laatste ZJFT op 31 augustus 2024

De afgelopen vier jaar is actief geprobeerd de organisatie vanuit de regio en de dorpen te verjongen, maar dat is niet goed gelukt. Het is de hoofdreden waarom het festival in de huidige vorm beëindigd gaat worden. Voor zo'n festival in de streek is het noodzakelijk om de rechtstreekse band tussen organisatie en de dorpen te behouden. Inmiddels zijn er toch enkele jongere mensen die zich samen met de productie leider en de voorzitter buigen over de vraag hoe zij in de toekomst een festival voor de regio kunnen behouden. Er zijn locaties die interesse hebben om verder te gaan en ook het Prins Claus Conservatorium toont belangstelling. Het festival zoals het nu is, is logistiek een grote uitdaging en daarom wordt er voor de toekomst een kleiner concept overwogen met mogelijk naast muziek ook andere opties zoals theater, dans, poëzie en beeldende kunst, waarbij de fietstour wel het uitgangspunt blijft want die bepaalt het karakter van dit evenement.

Verder spelen er nog andere zaken mee bij de beslissing om de ZJFT te beëindigen. De toegenomen vereisten en regelgeving

vanuit de overheid, gemeenten en fondsen brengen veel en tijdrovend werk met zich mee. Bovendien moet het bedrag dat het ZJFT krijgt uit het Fonds Podiumkunsten (ruim 30.000 euro) in verhouding staan tot de regionale bijdragen. En daar hapert het aangezien vanuit Westerkwartier en Hogeland bijdragen van zo'n € 1.500 per gemeente beschikbaar gesteld worden. En hoewel ook de provincie nog bijdraagt, is dit niet genoeg.

Toekomst zonder ZJFT

Op de aankondiging van beëindiging van de ZJFT is zowel door bezoekers als muzikanten onthutst en met grote teleurstelling gereageerd. Niet alleen de regio en vaste bezoekers gaan het missen, ook de muzikanten omdat er maar weinig van deze festivals zijn.

De vrijwilligers in de dorpen ontvangen publiek en muzikanten met groot enthousiasme. Dat geeft veel plezier en wordt alom gewaardeerd. Veel bezoekers en muzikanten komen meerdere keren naar de ZJFT. Er is maar een beperkte groep muzikanten van impro jazz en zij ervaren de ZJFT ook als een soort reünie.

ZJFT slotakkoord op 31 augustus

Speciaal voor deze laatste ZJFT heeft de Stichting Vrienden van de ZJFT opdracht gegeven aan voorzitter Niels Smit Duyzentkunst om een treurmars te componeren. Een laatste kans voor muzikanten om de liefhebbers met avontuurlijke oren nog één keer te verrassen en te verwennen.

B

Alexander Hawkins, Eric Boeren en Tobias Delius in de Doorrit van Garnwerd.

Het "rondje Jazz" blijft bestaan: een fietsroute van ruim 30 km langs acht kerkjes waar ZJFT concerten gegeven werden. Middels een QR-code bij de kerk verschijnen op de smartphone beeld en geluid van eerdere concerten. Zie www.zjft.nl/rondjejazz

